

ISRARLI TAKIP SUÇU (TCK m. 123/A)

The Crime of Stalking (Artical 123/A of the Turkish Criminal Code)

Süleyman ÖZAR*

ÖZ

Israrlı takip fiili 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 123/A. maddesinin yürürlüğe girmesiyle birlikte artık müstakil bir suçtur. Bu düzenleme, bireyin huzurlu bir ortamda, rahatsız edilmeden, belirli bir sükûnet, psikolojik rahatlık ve esenlik içinde yaşamını sürdürmesini ve bu suretle kişilerin manevi varlığını korumak ve geliştirme hakkını temin etmeyi amaçlamaktadır.

Israrlı takip, kasten işlenebilen neticeli bir suçtur. Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunun aksine bu suç genel ve tamamlayıcı nitelikte değildir; işlendiğinde başlıbaşına uygulanır. Düzenlemenin bu özelliği, kadına yönelik şiddete karşı mücadeleye de güç katacak niteliktedir. Unutulmamalıdır ki, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet, hukuk sistemleri tarafından çoğunlukla göz ardı edilen bir insan hakkı ihlalidir. Bu ihlallere karşı farkındalığın artması, üretilen politikalara ve yasal düzenlemelere bağlıdır.

Bu çalışmada suçun TCK m. 123/A'daki düzenleniş şekline ve gerekçesine yer verilerek, hukuki konusu, faili, mağduru, unsurları, ortaya çıkış biçimleri, nitelikli halleri, yaptırımı ve muhakeme usulü incelenmiştir. Böylece, düzenlemenin kadına yönelik şiddetle mücadelenin etkinliğini artırma amacına hizmet edip etmediğinin de ortaya konulması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Israrlı takip, kadına yönelik şiddet, ısrar, kişi hürriyeti, fiziken takip.

Makalenin Geliş Tarihi: 12.05.2022, **Makalenin Kabul Tarihi:** 3.10.2022.

* Dr., Adalet Bakanlığı Mevzuat Gn. Mdr. Yrd., suleyman.ozar@adalet.gov.tr, ORCID: 0000-0003-0934-9594

ABSTRACT

Act of stalking is a crime in itself thanks to coming into force of the artical 123/A of Turkish Criminal Code number 5237. This regulation aims at ensuring one's right to live in a peaceful environment, without being disturbed, in mental quiescence, serenity and peace, which would assure a person's right to protect and improve his/her moral existence.

It is a crime which can only be perpetrated with intent, and has outcome. Unlike the crime of "deterioration of peace and order", stalking is not a general and complementary type of crime. It is applied independently when perpetrated. This aspect of the regulation also adds strength to the fight against violence against women. Violence against women and domestic violence is the most ignored human rights violation by legal systems. Increasing awareness of these violations mostly depends on the policies and legislative acts.

In this study, substance, offender, victim, elements, forms of appearance, qualified forms, penal and criminal procedure of article 123/A are examined through mentioning the legal form and basis of the regulation. Thus, it has been planned to prove whether this regulation is able to meet the need to increase the effectiveness of the combating violance against women.

Keywords: Stalking, violence against women, insistence, right to liberty, physical pursuit.

GİRİŞ

Şiddet olgusu, yıllar içinde giderek daha kapsayıcı biçimde tanımlanmış, bilinçli olarak verilen fiziki zararın yanında, zarar veya yoksunluğa sebep olması muhtemel, fiziksel, psikolojik, ekonomik ve hatta politik açıdan dezavantaj yaratacak her türlü eylemin şiddet kapsamında değerlendirilmesine yönelik ciddi bir mesafe kat edilmiştir.¹ Israrlı takip de bu gelişmenin bir ürünü olarak bugün şiddet türlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bünyesinde şiddetin bilhassa psikolojik tarafını barındıran ısrarlı takip, özellikle kadınlara yönelik daha ağır ve ciddi suçların ilk basamağı

---

¹ Gizem Özkan, "Kadına Yönelik Şiddet - Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme", Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 7/1 (Haziran 2017): 534-564, 535.

olabilmesiyle de cinsiyet temelli şiddetin önemszenmesi gereken bir köşesinde durmaktadır. Dolayısıyla bu fiili önceden tespit edip cezalandırmak hayati önem taşımaktadır. Toplum, son yıllarda vicdanları yaralayan her bir kadın cinayetinde bu eksikliği derinden hissetmiştir. Üstelik çoğu olayda failin birçok suç kaydının bulunduğu, yaralama veya öldürme fiilinden önce mağdurun ısrarla takip edildiği, adli ve idari mekanizmaların harekete geçmekte ağır kaldığı bilinen bir gerçektir. Bu anlamda kabul etmek gerekir ki, “hukukun kadınlara çok borcu vardır.”²

Türkiye’de her 10 kadından 3’ü hayatında en az bir kez ısrarlı takibe maruz kalmaktadır.³ Acil durum çağrılarının yüzde 20’sinin ısrarlı takipten kaynaklandığı ifade edilmektedir.⁴ Sadece ülkemizde değil, tüm dünyada ısrarlı takip ciddi bir sorun ve kadına yönelik şiddetle mücadele başlıklarından biridir. ABD’de yapılan bir araştırmaya göre kadın cinayetlerinin %76’sı, kadına şiddet davalarının da %67’sinin gerisinde belli bir süre “ısrarlı takip” filli bulunmaktadır.⁵ Bütün bu tehlikeliliğine ve yaygınlığına rağmen gerek ülkemizde gerekse karşılaştırmalı hukukta ısrarlı takibin hukuksal geçmişi çok eski değildir. 6284 sayılı Kanunla Türk hukukuna bu kavramın girişi sadece on yıl öncesine dayanmaktadır. Fiilin ayrı bir suç olarak düzenlenmesi ise Türk Ceza Kanunu’na 12.05.2022 tarihli Kanun değişikliği ile eklenen m. 123/A ile gerçekleşmiştir.

Bu çalışmada önce ısrarlı takip fiiline yönelik çeşitli tanımları ortaya koymayı, sonra ceza kanunumuzdaki normu doğuran ihtiyacı ve arka plandaki süreci incelemeyi planlıyoruz. Kanundaki suç tipini ele alacağımız bölümde ise suçun seçimlik hareketlerini ve maddede aranan neticeyi değerlendireceğiz. Bu değerlendirmede suçun kişilerin huzur ve sükûnunu bozma ile cinsel taciz gibi benzer davranışlardan farklarını da belirlemeye çalışacağız. İsrarlı takip suçunun en baştan doğru bir temellendirme ile uygulamaya konulması hem kanunilik ilkesi hem de kişilerin hukuk güvenliği

² Türkân Yalçın, Türk Ceza Hukukunda Kadın (Ankara: Savaş Y., 2019), 314.

³ Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”, (Ankara 2015), 118.

<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/23338/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (erişim: 12.06.2022)

⁴ <https://www.ntv.com.tr/turkiye/kadinlardan-gelen-acil-cagrilarin-yuzde-20si-isarli-takipten,20EDTbu4DkCCFkUZhjJ55w> (erişim: 12.06.2022)

⁵ İsrarlı Takip Model Kanunu Raporu, ABD Adalet Departmanı Suç Mağdurları Ulusal Merkezi (Ocak 2007), 13. <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/model-stalking-code-revisited-responding-new-realities-stalking> (erişim: 13.06.2022)

açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle suçun, genel ve tamamlayıcı norm niteliğindeki huzur ve sükûn bozma suçundan ayrıldığı noktaların belirginlik kazanmasını, uygulamada yaşanabilecek duraksamaları önlemek açısından gerekli buluyoruz.

I. ISRARLI TAKİP KAVRAMI

İngilizce’de ısrarlı takip eylemi “stalking” kelimesiyle karşılanmaktadır. Ülkemizde özellikle sosyal medya kullanıcılarının aşına olduğu bu kelime, bir kişiyi onun rızası olmaksızın sürekli bir şekilde gözetlemek anlamına gelmektedir.⁶ Kelimenin kökeni ise avcılık faaliyetine dayanmakta; avını sessizce ve dikkatlice izleyip ürkütmeden ve sezdirmeden ona yaklaşmayı ifade etmektedir.⁷

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nin (İstanbul Sözleşmesi) *stalking*⁸ başlıklı 34. maddesinde ısrarlı takip, “*başka bir şahsa yönelik olarak gerçekleştirilen ve bu şahsı, şahsın kendisini güvende hissetmesini önleyecek şekilde korkutacak, kasıtlı bir biçimde tekrarlanan tehditkâr davranışlar*” şeklinde tanımlanmıştır. Cinsiyet Eşitliği Avrupa Enstitüsü’ne (EIGE) göre de *stalking*, mağdurun yaşam tarzına ciddi şekilde zarar verecek ve hedeflenen kişide doğrudan ya da dolaylı olarak endişe, korku veya hasar uyandıracak şekilde yakınlık kurma çabasıdır.⁹ Kavramın doğduğu Amerikan doktrininde de benzer şekilde, makul davranan bir insanın tehdit olarak algılayacağı veya korku duyacağı şekilde sürekli olarak tekrarlanan ve takip şeklinde gerçekleşen kasıtlı davranışlar *stalking* olarak ifade edilmektedir.¹⁰

Türk hukuk öğretisinde yapılan tanımlar da karşılaştırmalı hukukun izini sürmektedir. Bir tanıma göre ısrarlı takip; tekrarlanan davranışlarla mağdurun

⁶ <https://en.wikipedia.org/wiki/Stalking#Definitions> (erişim: 13.06.2022)

⁷ https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/stalk_2 (erişim: 13.06.2022)

⁸ Resmi çeviride *stalking* kelimesi “taciz amaçlı takip” ibaresiyle karşılanmıştır. Sözleşmenin resmi çevirisi için bkz. <https://rm.coe.int/1680462545> (erişim: 13.06.2022)

⁹ EIGE 2014 Raporu: AB’de Kadına Yönelik Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet konulu İdari Veri Kaynakları: Karşılaştırılabilir Veri Toplama Sürecine İlişkin Mevcut Durum ve Potansiyel http://eige.europa.eu/sites/default/files/MH0113492ENN_PDF.Web_.pdf (erişim: 13.06.2022)

¹⁰ Alper Uyumaz, İdris Akdağ, "Türk Özel Hukukunda Şiddet ve İsrarlı Takip Kavramı İle İsrarlı Takip Mağdurunun Korunması", Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 19 (Nisan 2015): 45-94, 53.

takip ve taciz edilmesinin neticesinde korku duymasındır.¹¹ Bir başka tarife göre bu eylem; fail tarafından ısrarlı olarak gerçekleştirilen ve mağdurun kendisinin veya yakınlarının güvenliğine yönelik korku duymasına sebebiyet verecek nitelikteki rahatsız edici davranıştır.¹² Diğer bir tanım açısından ise ısrarlı takip, cinsel taciz, tehdit, şantaj, cebir, özel hayatın gizliliğini ihlal gibi suçların maddi unsurlarını bünyesinde barındırabilen, birbirinden bağımsız adeta biri diğeri üzerine inşa edilen ve birbirini izleyen eylemler zincirini ifade etmektedir.¹³

Belirtmek gerekir ki, çoğu zaman ısrarlı takip suçunun cinsel özgürlüğü ihlal eden karakteri öne çıkar. Bunun içindir ki *Celia Wells* 'e göre bu suç, genellikle karşı tarafa yönelik gizli veya açık cinsel bir istek veya yönelim sebebiyle, bir kimsenin sarkıntılık veya taciz olarak nitelenebilecek fiilleriyle oluşur. *Richard Lingg* 'e göre de bu fiil, taciz veya sarkıntılık hallerinin diğeri bir ifade biçimidir.¹⁴

Israrlı takip, fail ve yöntem bakımından çeşitli tasniflere tabi tutulmaktadır. Fail bakımından, eski partner takibi/ tanıdık kişi takibi/yabancı tarafından gerçekleştirilen takip (*ex-partner stalking/acquaintance stalking/stranger stalking*) şeklinde bir ayırım yapılırken; yöntem bakımından da gerçek takip ve siber takip (*real-life stalking/cyberstalking*) gibi alt isimlendirmeler bulunmaktadır.¹⁵

Temelde kadına yönelik ayrımcılığın bir tezahürü olan şiddet, bireysel bir sorun ya da münferit bir durum değildir.¹⁶ Bu bağlamda ısrarlı takibi failin obsesif kişiliğine ve psikolojik dengesizliğine atıfla açıklama eğilimini indirgemeci ve suçun özündeki bilinçli erkek şiddetini perdeleyen bir

¹¹ Ahmet Türkmen, “Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak Israrlı Takip ve Taciz (Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 11 (Nisan 2010): 1387-1434, 1394.

¹² Selin Türkoğlu, Ceza Hukuku Açısından Israrlı Takip (İstanbul: On İki Levha Y., 2020), 13.

¹³ Recep Doğan, Kadına Yönelik Şiddetin Bir Türü Olarak Israrlı Takip (Stalking) Kavramı ve Suçu, Ankara Barosu Dergisi (2014):136-154, 138.

¹⁴ Tanımları aktaran; Doğan, 138.

¹⁵ Demet Başar, Stalking As A New Form Of Violence: Its Relationship With Ambivalent Sexism, Honor Endorsement And Gender-Based Violence Attitudes, (Ankara: ODTÜ Sos. Bil. Ens. Y. Lisans Tezi, 2019), 5.

¹⁶ Güneş Okuyucu Ergün, Kadına Yönelik Şiddet Bağlamında Kötü Muamele Suçu, Toplumsal Cinsiyet ve Hukuk C. II (Ankara: On İki Levha Y., 2021), 227.

yaklaşım olarak gören Soygüt¹⁷ ile aynı görüşte olduğumuzu ilave etmek isteriz.

II. CEZA NORMUNUN ARKA PLANI

İsrarlı takip, toplum hayatında çok eskiden beri görünen ve bilinen bir davranış olmakla birlikte, fiilin hukuki nitelik kazanması oldukça yeni bir durumdur. Bir suç tipi olarak ısrarlı takibe ilk kez 1990'ların başında ABD'nin Kaliforniya eyaletinde rastlıyoruz. Ünlü aktrist Rebecca Schaeffer'in takıntılı bir hayranı tarafından haftalar süren takip sonrası öldürülmesi o tarihte bu yasanın çıkmasına zemin hazırlamıştır.¹⁸ Bugün Birleşik Krallık, Avustralya ve AB ülkelerinin tamamına yakını olmak üzere modern hukuk sistemlerinde ısrarlı takip genellikle cezalandırılan bir davranış biçimidir.¹⁹

İsrarlı takip olgusu mevzuatımıza ilk kez 2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin birinci fıkrası ile girmiştir. Bu düzenlemeyle, yasal koruma ve önleme halkası içine "tek taraflı"²⁰ ısrarlı takip" mağdurları da alınmıştır. Ayrıca, bu kanuna dayanarak 2013 yılında çıkarılan yönetmelikte, tek taraflı ısrarlı takip tanımı yapılmış,²¹ kanunun doğal sonucu olarak korunacak kişi grupları içinde ısrarlı takip mağduru da gösterilmiştir.

¹⁷ M. Buket Soygüt, "Kadına Yönelik Erkek Şiddetinin Önlenmesi Bağlamında Stalking (İsrarlı Takip) ve Cezasızlık Sorunu", Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Nisan-Mayıs 2020): 2781-2814, 2785.

¹⁸ Olivia De Smet, *Unwanted Pursuit Behavior After Breakup*, (Gent: Universiteit Gent, PhD Thesis, 2013), 14. (<https://biblio.ugent.be/publication/4094241/file/4336620.pdf> erişim: 14.06.2022)

¹⁹ Susan Van Der Aa, "New Trends in the Criminalization of Stalking in the EU Member States", *European Journal on Criminal Policy and Research* 24 (2018): 315-333.

²⁰ Hukuka aykırı bir hareket olarak ısrarlı takibin doğası gereği tek taraflı olacağı, yani böyle bir fiilde karşılıklı/takipleşme olamayacağı düşüncesiyle kanundaki 'tek taraflı' ibaresinin anlatım bozukluğu içerdiği kanısındayız. Nitekim Ceza Kanununda yapılan düzenlemede tek taraflı ibaresi terk edilmiş, suçun adı "ısrarlı takip" olarak konulmuştur. Bu kez de mevzuatta bir uyumsuzluk ortaya çıkmıştır. Bu uyumsuzluğu gidermek için 6284 sayılı Kanun ve Yönetmelik'te geçen "tek taraflı" ibarelerinin kaldırılması uygun olacaktır.

²¹ Yönetmeliğin 3. maddesinin 1. fıkrasının (ş) bendinde yer alan bu tanıma göre tek taraflı ısrarlı takip, "Aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranışı" ifade eder.

Görüldüğü üzere ısrarlı takip, mülki amir tarafından re'sen veya talep üzerine koruyucu tedbir kararına sebep olmaktadır (6284 SK m. 3). Fakat kanun koyucu tarafından TCK'nın 123/A. maddesi yapılarına kadar bu davranışları suç olarak düzenleyen müstakil bir hüküm bulunmamaktaydı.

Bu süreçte ısrarlı takibin suç olarak düzenlenmesine yönelik duyarlılığı artıran iki önemli başlıktan biri AİHM'in 9 Haziran 2009 tarihli *Opuz-Türkiye* kararı,²² diğeri de 11 Mayıs 2011 tarihli İstanbul Sözleşmesi²³ olmuştur.

2 Mart 2021 tarihinde kamuoyuna açıklanan İnsan Hakları Eylem Planı'nın 6.3 numaralı "Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadelenin Etkinliğinin Artırılması" hedefi altında öngörülen faaliyetlerden biri de "tek taraflı ısrarlı takip fiilleri ayrı bir suç olarak düzenlenecek ve böylelikle

²² Kadına yönelik şiddet konusunda devletin pasifliğinin cinsiyet temelli ayrımcılığın bir türünü oluşturduğuna yönelik tespitler içeren bu kararda AİHM, mevcut yasaların kadınlar ve erkekler arasında ayırım yapmadığını, ancak uygulamada kadınları şiddete karşı korumamanın kasti olmasa bile ayrımcılık oluşturabileceğini ifade etmiştir. (Yalçın, s. 317 vd.) Karara ilişkin ayrıntılı bir çalışma için bkz. Ayşe Havutcu, "Devletin Kadına Yönelik Şiddeti Önleme Görevi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Opuz-Türkiye Kararı", *Fasikül Hukuk Dergisi* 6/60 (Kasım 2014): 6-16.

²³ Örneğin Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM), İstanbul Sözleşmesi kapsamında düzenlediği bir çalıştayda ısrarlı takibin niçin suç olarak düzenlenmesi gerektiğini şöyle ifade etmiştir: "Bunun yapılmaması ve mağdura karşı işlenen eylemlerin, mahkemelerce birbirinden farklı taciz veya sarkıntılık eylemleri olarak ele alınması halinde, faillere verilen cezalar caydırıcılıktan uzak olacak, bu da kadınları ısrarlı takip fiiline karşı korumasız bırakacaktır. Ayrı bir suç olarak tanımlanması, takip eylemlerinin mağdura yönelik fiziksel bir şiddet eylemine veya mağdurun vücut bütünlüğüne yönelik bir saldırıya dönüşmeden önlenmesi ve failin eylemlerinin kontrol altına alınması için önemlidir." (KADEM, "Kadına Yönelik Şiddet Ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde İstanbul Sözleşmesi" Çalıştay Raporu (İstanbul 2014), 29. <https://kadem.org.tr/istanbul-sozlesmesi-calistayi-30-09-2014/> erişim: 15.06.2022)

Yine, İstanbul Sözleşmesi uyarınca kurulan uzmanlar komitesi (GREVIO) 15 Ekim 2018 tarihli Türkiye değerlendirme raporunda ısrarlı takip ile ilgili olarak şu değerlendirmelere yer vermiştir: "Tek taraflı ısrarlı takip, TCK'da cezai bir suç olarak tanınmamakta, dolayısıyla tek taraflı ısrarlı takibe ilişkin herhangi bir kovuşturma, eziyet (Madde 96), cinsel taciz (Madde 105), tehdit (Madde 106), şantaj (Madde 107) huzur ve sükunun bozulması (Madde 123) ve özel hayatın gizliliğini ihlal (Madde 134) gibi diğer suçların kapsamı içinde kalmaktadır. Bununla birlikte, bu hükümlerin hiçbiri tek taraflı ısrarlı takip suçunu oluşturan unsurları İstanbul Sözleşmesi'nin 34. maddesinde tanımlandığı gibi yeterince kapsayıcı ve söz konusu suçun ciddiyetini yansıtacak bir ifade içermemektedir. GREVIO, Türk yetkili makamlarını tek taraflı ısrarlı takibi ayrı bir suç olarak tanımaya ve dijital ortamdaki olası tezahürlerini göz önünde bulundurularak, etkili ve caydırıcı bir ceza ile cezalandırmaya ısrarla teşvik eder." (<https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2018/11/13/grevio-rapor-turkce.pdf> erişim: 21.06.2022)

mağdurlara sağlanan güvence artırılacaktır” şeklinde olmuştur.²⁴ Her ne kadar, 19 Mart 2021 tarihinde yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile İstanbul Sözleşmesinden çekililmiş ise de, ısrarlı takip düzenlemesi konusunda herhangi bir duraksama yaşanmamıştır. Nihayet, TCK'nın 123/A. maddesiyle ısrarlı takip suçu mevzuatımızdaki yerini almıştır.

III. YASAL DÜZENLEME

En başta belirtmek isteriz ki bu suç düzenlenmeden önce ısrarlı takip fiilleri somut olayın özelliklerine göre cinsel taciz, özel hayatın gizliliğini ihlal, kişilerin huzur ve sükûnunu bozma gibi suçlardan cezalandırılabilmekteydi.²⁵ Ancak ısrarlı takibin bağımsız bir suç olmaması, Yargıtay'ın özellikle cinsel taciz suçunu kanunilik ilkesine aykırı olarak yorumlayarak, hukuki korumanın alanını genişletmeye yönelik kararlar vermesine²⁶ ve cinsel özgürlüğü ihlal etmeye elverişli olmayan iltifat, arkadaşlık veya buluşma tekliflerini dahi cinsel taciz suçu kapsamında değerlendirmesine yol açmıştır.²⁷ Öte yandan, mesaj içeriğinden hareketle eylemin huzur ve sükûn bozma olarak tanımlandığı kararlar da bulunmaktadır.²⁸

²⁴ İnsan Hakları Eylem Planı tam metin için: <https://insanhaklarieylemplani.adalet.gov.tr/resimler/eylemplani.pdf> (erişim: 21.06.2022)

²⁵ “*Olay günü yürüyerek işe gitmekte olan on yedi yaşındaki mağdureyi kullandığı araçla ısrarlı şekilde takip eden sanığın, korna çaldıktan sonra kendisine bakan mağdureye "gideceğiniz yere kadar sizi götüreyim" şeklinde beyanda bulunması eyleminin 5237 sayılı TCK'nın 123. maddesinde düzenlenen kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunu oluşturduğu gözetilerek mahkumiyeti yerine suç vasfının tayininde yanılgiya düşülerek cinsel taciz suçundan beraatine karar verilmesi...*” (9. CD, E: 2021/1858, K: 2021/9223, 21.11.2021). <https://intranet.uyap.gov.tr/>

²⁶ Fahri Gökçen Taner, “İsrarlı Takip Davranışları Neden Bağımsız Bir Suç Haline Getirilmelidir?”, 7. Uluslararası Asos Congress Hukuk Sempozyumu Özet Kitabı (Elazığ: Asos Y. 2021), 140.

²⁷ Değerlendirme ve örnek kararlar için bkz. Muharrem Özen, Atacan Köksal, “Kişilerin Huzur Ve Sükûnunu Bozma Suçu”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 68/2 (2019): 479-527, 516.

²⁸ “*Sanığın, ilgi duyduğu katılanın kendisini istemediğini belirtmesine rağmen, katılana hitaben ısrarla mesaj atması ve mesaj içerikleri karşısında, eylemlerinin TCK'nın 123/1. maddesinde düzenlenen huzur ve sükununu bozma suçunu oluşturduğu gözetilmeden, yerinde olmayan gerekçe ile beraat kararı verilmesi...*” (4. CD., E:2020/23955, K: 2021/13869, 17.05.2021) <https://intranet.uyap.gov.tr/>

Israrlı takip suçu, TCK'nın *kişilere karşı suçlar* kısmının *hürriyete karşı suçlar* bölümünde m. 123/A ile hüküm altına alınmıştır. Düzenleme şu şekildedir:

Israrlı takip

MADDE 123/A- (1) Israrlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olan faile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) *Suçun;*

- a) *Çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi,*
- b) *Mağdurun okulunu, işyerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması,*
- c) *Hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi,*

halinde faile bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) *Bu maddede düzenlenen suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır.*

Madde gerekçesine göre bu düzenlemenin amacı, mağdurun maddi ve manevi kişiliğine veya vücut bütünlüğüne yönelik daha ağır fiiller ortaya çıkmadan önceki aşamada ısrarlı takip fiillerinin orantılı bir yaptırıma bağlanmasıdır. Yine gerekçeye göre düzenlemenin hedefi, özellikle kadına yönelik şiddet içeren suçlar işlenmeden önce ısrarlı takip fiilleriyle etkin mücadele edilmesi ve mağdurların korunmasıdır.²⁹

IV. SUÇUN HUKUKİ KONUSU, FAİL VE MAĞDUR

Şüphesiz, ceza hukuku özel hükümlerinin hukuki konu bakımından kapsamı ve sınırları, Anayasa'da ifadesini bulan hukuki değer veya menfaatlerdir.³⁰ Bu kapsamda, TCK m. 123/A düzenlemesiyle kişinin yaşama,

²⁹ <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss323.pdf> (erişim: 22.06.2022)

³⁰ Zeki Hafizoğulları, Devrim Güngör, “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, TBB Dergisi 69 (Mart 2007): 21-50, 27.

maddi ve manevi varlığının dokunulmazlığı (Anayasa m. 17), kişi hürriyeti ve güvenliği (m. 19) ile özel hayatın gizliliği (m. 20) gibi anayasal hakların korunduğu görülmektedir.³¹

Suçların tasnifi hukuki konularına göre yapılır.³² Israrlı takip suçu Kanununun *hürriyete karşı suçlar* bölümünde yer aldığına göre sistematik açıdan burada korunan hukuki değer kişi hürriyetidir. Suçun kanundaki yeri, kanun koyucunun bu suçla ihlal edilen değerlerden kişi hürriyetini, huzur ve güvenliğini esas aldığına işaret etmektedir.

Hürriyet, dış ve iç hürriyet olmak üzere ikiye ayrılır. Kişinin özgür iradesiyle kendi kararını alabilmesi iç hürriyet, bu karar doğrultusunda hareket edebilmesi ise dış hürriyettir.³³ Bireylerin korku ve endişeden uzak, ruhsal açıdan sulh ve sükûn içinde olması da iç hürriyete dâhildir.³⁴ O halde ısrarlı takip normuyla iç hürriyet korunmaktadır.

Hürriyet konusunda öğretilerde yapılan bir diğer sınıflandırma; tabii hürriyet, metafizik hürriyet ve siyasi hürriyet şeklindedir.³⁵ Bu çerçevede ısrarlı takip suçunun ihlal ettiği hukuki varlık, tabii hürriyettir.

Suç öngören bir norm birden fazla hukuksal değeri koruyabilir.³⁶ Israrlı takip suçu da bu durumun örneklerinden biridir. Normun koruma şemsiyesi altındaki değerlerden biri de cinsel özgürlüktür.

Sonuç olarak bu kadar çeşitli hukuki değerler yelpazesini bir üst başlıkta toplamak gerekirse bu başlık “yaşama hakkı” olmalıdır. Yaşamak basitçe nefes alıp vermektен ibaret biyolojik bir faaliyet değildir. Yaşam hakkı aynı zamanda huzur ve güven içinde yaşama hakkıdır.³⁷

³¹ Türkoğlu, 73.

³² Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş (İstanbul: Beta Y. 2020), 236; Nevzat Toroslu, Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu (Ankara: Savaş Y. Tıpkı Basım 2019), s. 87 vd.

³³ Faruk Erem, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku C. III (Ankara: Seçkin Y. 1985), 227.

³⁴ Meral Ekici Şahin, Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu (TCK m.123), Ceza Hukuku Dergisi 8/23 (Aralık 2013): 21-52, 26.

³⁵ Mahmut Koca, İlhan Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (Ankara: Adalet Y. 2020), 390.

³⁶ Mahmut Koca/, İlhan Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, (Ankara: Seçkin Y. 2021), 119.

³⁷ Özlem Yenerer Çakmut, Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma ve Gürültüye Neden Olma Suçları (İstanbul: Beta Y. 2014), 6.

TCK'nın 123/A. maddesinde farklı bir özellik aranmadığından suçun faili herhangi bir kimse olabilir. Israrlı takip suçunun ortaya çıkışı, bizatihi kadına yönelik erkek şiddetinin bir ürünü olsa da³⁸ bu suçun temel şekli özgü suç değildir. Nitelikli haller bakımından ise farklı bir durum söz konusudur, bunu aşağıda "suça etki eden nedenler" başlığı altında ele alacağız.

Suç mağdur bakımından da bir özellik arz etmez. Herkes, yani herhangi bir kimse bu suçun mağduru olabilir.

V. SUÇUN UNSURLARI

A. Maddi Unsur

1. Hareket

Suç, seçimlik ve bağlı hareketlidir. Suçun maddi unsurunu iki seçimlik hareket oluşturmaktadır. Bunlardan birincisi; ısrarlı bir şekilde fiziken takip etmek, ikincisi ise (haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak) ısrarlı bir şekilde temas kurmaya çalışmaktır.

Israr, her iki seçimlik hareketin de kurucu unsurudur. Israr yoksa seçimlik hareketlerin varlığını-yokluğunu tartışmaya da gerek yoktur.

Seçimlik hareketlerin ikisinin birden gerçekleştirilmesi halinde iki suç değil, yine tamamlanmış tek suç oluşacaktır. Seçimlik hareketin bir sonucu olarak, kanunda gösterilenler dışında bir hareketle bu suçun oluşması mümkün olmaz.³⁹ Örneğin, ısrarlı bir şekilde hediye ve çiçek gönderme, bir mal veya hizmet ısmarlama, kamera ile görüntü alma gibi davranışlar ısrarlı takip suçunu oluşturmayacak, yerine göre huzur ve sükûnu bozma veya cinsel taciz suçundan sorumluluk doğabilecektir.

Görüldüğü üzere, kanun koyucu suçun serbest hareketli işlenmesine kapı aralamamıştır. Başka deyişle ısrarlı takip suçu bağlı hareketlidir. Oysa ısrarlı takibe ilişkin Avrupa Konseyi raporunda ısrarlı takip tanımı doğrultusunda tüketici olmayan bir listeye yer verilmesi tavsiye edilmiştir.⁴⁰ Nitekim Finlandiya, Almanya, Belçika ve Portekiz ceza kanunlarında bu suç serbest hareketlidir. İspanya, Avusturya ve İsveç gibi bazı ülkelerde ise suç bağlı hareketli olmakla birlikte liste hayli uzun tutulmuş; mal ve hizmet satın almak,

³⁸ Soygüt, 2788.

³⁹ Zeki Hafizoğulları, Muharrem Özen, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, (Ankara: US-A Y. 2012), 214.

⁴⁰ Türkoğlu, 80.

kiralamak, mülkiyet hakkını ihlal etmek, gözetlemek gibi davranışlar da seçimlik hareketler arasına dâhil edilmiştir.⁴¹ TCK düzenlemesinde ise tüketici ve dar bir liste bulunmaktadır. 123. maddede yer alan “hukuka aykırı başka bir davranış” gibi bir serbest hareket de öngörülmemiştir. Gerekçede bu tercihe ilişkin bir açıklama bulunmamakla birlikte, kanun koyucunun belirlilik ve öngörülebilirlik endişesiyle bu yolu seçtiğini tahmin ediyoruz. Kanımızca seçimlik hareket listesinin daha uzun tutulmasıyla bu sorunun üstesinden gelinebilirdi.

a. Israr

Sözlükte ısrar, “direnme, ayak direme, üsteleme, üstünde durma” anlamlarına gelmektedir.⁴² Israrlı olma hali de bir şeyin tekrarlanarak yapılmasıdır. Hukuksal anlamda ısrar, başkasının karşı yönde oluşan iradesine aykırılık teşkil eden davranışların kayıtsızca ve bilinçli bir şekilde yapılmasıdır. Yasaklanan davranışlar çok uzun olmayan zaman aralıklarıyla tekrarlandığında ve aralarında amaç birliği olduğunda ısrarla gerçekleştirildikleri kabul edilir.⁴³

TCK’da bir davranışın ısrarla yapıldığı sonucuna varılabilmesi için kaç kez tekrarlanması gerektiğine ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Doğrusu da budur. Her olayın somut özelliklerine ve kendine özgü koşullarına göre davranışta ısrar olup olmadığı tespit edilir. Örneğin, mağdurun rahatsızlığını ifade etmiş olmasına ve aynı veya benzer davranışların bir daha yapılmaması konusunda faili uyarmasına rağmen; failin davranışına devam etmesi dikkate alınmalıdır.⁴⁴ Israr olgusunun tespitinde, yapılan hareketlerin mağdurun iç huzurunu, yaşam alanını bozma ya da kişisel yaşam alanına zarar vermesi de göz önünde bulundurulmalıdır.⁴⁵

Kanun “ısrarlı bir şekilde” dediğine göre bu şartın gerçekleşmesi failin ısrar “göstermesine” bağlıdır. Yani burada ısrar iradesinden değil, ısrar davranışından söz etmek gerektir. Israrın ispatı için fiile bakılmalıdır.

Yargıtay bir kararında failin telefon etmesi, mağdurun evinin önüne gelmesi ve mağduru takip hareketlerini bir bütün olarak ısrar unsurunun

⁴¹ Türkoğlu, 34 vd.

⁴² <https://sozluk.gov.tr/>

⁴³ Özen/Köksal, 487.

⁴⁴ Ekici Şahin, “Kişilerin...”, 39.

⁴⁵ Rezzan İtişgen, “Kişilerin Huzur Ve Sükûnunu Bozma Suçu”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9/113 (Ocak-Şubat 2014): 109-130, 117.

oluşması olarak kabul etmiş,⁴⁶ başka bir kararında ise mağdurun karşılık verip vermediği hususuna dikkat çekmiştir.⁴⁷ Huzur ve sükûn bozma suçuna ilişkin olarak verilen bu kararlar, ısrarlı takip suçundaki ısrar ögesini saptamak bakımından da yol gösterici olacaktır.

b. Israrlı Bir Şekilde Fiziken Takip Etmek

Birini takip etmek, belli bir süre boyunca görsel veya fiziksel yakınlığı kasten korumaktır.⁴⁸ Fiziki takip; mağdurun peşinden gitmek, peşine düşmek biçiminde olabileceği gibi, onun yakınlarında dolaşmak, varlığını bir şekilde hissettirmek, gittiği yerlere gitmek biçiminde de olabilir. Yalnız burada tesadüfi veya olağan karşılaşmaları ayırt etmek gerekir. Aksi takdirde kişilerin hareket hürriyetine orantısız müdahalede bulunulmuş olacaktır. Madde gerekçesinde iş yeri, okul, çarşı, pazar ve benzeri yerlerde sıklıkla mağdurun karşısına çıkılması veya takip edildiğinin hissettirilmesi ya da konutunun önünde, sokağının girişinde beklenmesi gibi fiillerin ölçüsüz biçimde tekrarlanması, fiziki takip olarak kabul edilebileceği ifade edilmektedir. İşte bu noktada failin ısrarlı takip kastıyla mı hareket ettiği yoksa eski alışkanlıklarının etkisinden çıkamadığı için bulunduğu yerde tesadüfen mi karşılaştığı ihtimali ihmal edilmemelidir. Bütün bunlar somut olaya bakan uygulamacı tarafından tespit edilebilecek hususlardır.

Takip olgusunun içinde ısrar zaten vardır. Bununla birlikte Kanun, suçun oluşumu için mağdurun fiziken takip edilmesini yeterli görmemiş, bunun bir de ısrarlı olmasını istemiştir. Ancak bu durum takibin farklı zaman dilimlerinde birden fazla kere yapılmasının zorunlu olduğu şeklinde yorumlanmamalıdır. Elbette fiziki takip uzun zamana yayılabileceği gibi, aynı gün içerisinde ısrarlı tek bir takip eylemiyle de tüketilebilir. Bazen tek bir takip eylemi de ısrarlı olabilir ve huzursuzluğa, endişeye yol açabilir. O halde fiziken takipte gösterilen ısrar ile iletişim kurmak için gösterilen ısrar aynı görünüme sahip değildir, bunları aynı zaman birimleriyle değerlendirmemek gerekir.

⁴⁶ 4. CD, E: 2021/27098, K: 2021/29961, 22.12.2021 <https://intranet.uyap.gov.tr/>

⁴⁷ “Sanık ile katılan arasındaki iletişim kayıtları getirtilerek, sanığın ne sıklıkla katılanı aradığı, konuşmaların ne kadar sürdüğü ve katılan tarafından karşılık bir aramanın olup olmadığı belirlendikten sonra ısrar unsurunun oluşup oluşmadığı değerlendirilerek sanığın hukuki durumunun takdiri gerektiğinin gözetilmemesi...” (4. CD, E: 2021/21142, K: 2021/25277, 25.10.2021) <https://intranet.uyap.gov.tr/>

⁴⁸ Türkoğlu, 84.

Suç, failin takibe başladığı anda değil; mağdurun bu takibi fark etmesinden kaynaklanan huzursuzluğun başladığı anda tamamlanmış sayılmalıdır. Fark edilmesine rağmen takibe devam etmek suretiyle belirginlik kazanan ısrar unsurunu yere, zamana, içinde bulunulan şartlara ve olayın öyküsüne göre değerlendirmek gerekir. Sözgelimi, gece vakti ıssız bir mahallede birkaç dakika takip edilmek bile insana gündüz vakti kalabalık bir çarşıda birkaç saat takip edilmekten daha uzun gelebilir.

Failin mağdur tarafından fark edilince takibi kesmesi durumunda ise üç ihtimal tartışılabilir: Birincisi gönüllü vazgeçme kuralları çerçevesinde yapılacak bir değerlendirme (TCK m. 36), ikincisi teşebbüsten dolayı doğacak sorumluluk (TCK m. 35) ve üçüncüsü ısrar yokluğu nedeniyle suçun icrai hareketlerine hiç başlanmamış olması şeklinde bir değerlendirme.

Kanaatimizce, fail ilk kez ve kısa bir süre takip edip de fark edilince takibi kesmişse burada tipik hareketin bir unsuru olarak “ısrarlı bir şekilde” şartı gerçekleşmemiştir, sorumluluk doğmaz. Fakat belirli bir süre ısrarlı bir şekilde yaptığı takibini mağdur tarafından fark edilince sona erdirmişse teşebbüsten sorumluluk yoluna gidilmelidir.

Aynı hedefe yönelmiş çeşitli faaliyetler arasında uzunca bir zaman aralığı yoksa tek hareket ve tek suç vardır.⁴⁹ Bunun gibi, failin düzenli veya düzensiz zaman aralıklarıyla mağduru birden fazla kez takip etmesi halinde de tek suç vardır. Tabii bu durum failin kastının yoğunluğunu gösterir, cezanın belirlenmesinde teşdit nedeni olarak dikkate alınmalıdır.

Takibin “fiziken” olması şarttır. Bu durumda teknolojinin imkânlarını kullanarak bulunduğu yerden takip etmek ya da gözetlemek, ısrarlı takip suçunu oluşturmayacaktır. Örneğin mağdurun dijital bir ağ üzerinden izlenmesi, GPS yazılım ile takip etmek, insansız hava aracı (drone) kullanarak izleme gibi davranışlar m. 123/A kapsamı dışındadır. Bu tarz davranışlar ısrarlı takip suçunu oluşturmasa da, “özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar” çerçevesinde sorumluluk doğabilecektir. Bununla birlikte, coğrafi sınır tanımayan siber ısrarlı takibin bugün fiziki takipten daha yaygın olduğu ve mağdurlar üzerinde fiziki takibin sebep olduğu travmalara benzer sonuçlara yol açtığı açıktır.⁵⁰ Bu nedenle düzenlemede sanal ortamların dikkate alınmayarak takibin fiziki alanla sınırlandırılmasını doğru bulmadığımızı belirtmeliyiz.

⁴⁹ Nevzat Toroslu, Haluk Toroslu, Ceza Hukuku Genel Kısım, (Ankara: Savaş Y. 2020), 136.

⁵⁰ Suzan van der Aa, “International (Cyber) Stalking: Impediments to Investigation and Prosecution”, *Studies in Global Justice* No. 8 (2011): 191-213, 194.

c. Israrlı Bir Şekilde Temas Kurmaya Çalışmak

Maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerden diğeri, mağdurla ısrarlı bir şekilde temas kurmaya çalışmaktır. Kanun failin mağdura ulaşmasını şart koşmamıştır, temas kurmaya çalışma ısrarı yeterlidir. Dolayısıyla, mağdur tarafından okunmamasına rağmen ona müteaddit kereler e-posta göndermek, mağdur cevapsız bıraksa da çok sayıda arama/çağrı, telesekretere mesajlar bırakmak ve hatta sosyal medya mecralarında defalarca arkadaşlık isteği göndermek bu suçu oluşturabilecek davranışlardır.⁵¹ Mağdura ulaşılamasa da, suçta aranan neticenin gerçekleşebilmesi için mağdurun kendisiyle temas kurulmaya çalışıldığından haberdar olması şarttır.

Temas kurmanın vasıtası önemlidir, çünkü Kanun temasın aracını da belirlemiştir. Buna göre fail şu üç vasıttan en az birini ısrarla kullanmış olmalıdır: Haberleşme ve iletişim araçları, bilişim sistemleri, üçüncü kişiler.

Haberleşme ve iletişim araçlarının neler olabileceği konusunda madde gerekçesinde çeşitli örnekler verilmiştir. Mektup, faks, kısa mesaj, e-posta, telefon, internet üzerinden oluşturulan programlar, uygulamalar ve sosyal mecralar gibi vasıtalarla temas kurulabilir. Bunların yanında bu dinamik sektörün ileride sunabileceği yeni iletişim imkânları da temas yöntemi olabilecektir.

Bilişim sistemi, “enformasyonun” otomatik makinelerle otomatik olarak işlenmesine ilişkin süreci ifade eder.⁵² Israrlı takip düzenlemesinin gerekçesinde bilişim sistemine ilişkin bir tanımlama getirilmemiştir. Bu eksiği gidermek için TCK’nın “bilişim sistemlerine girme” suçunu düzenleyen 243. maddesinin gerekçesinden yararlanılabilir: “*bilişim sisteminden maksat, verileri toplayıp yerleştirdikten bunları otomatik işlemlere tabi tutma olanağı veren manyetik sistemlerdir.*” Buna göre bilişim sistemi, internet veya bulut bilişim uygulamaları gibi “dijital erişim” sağlayan her türlü elektronik araç olabilecektir.

Temas kurmaya çalışmanın suça vücut veren bir diğer yöntemi de üçüncü kişilerin kullanılmasıdır. Failin üçüncü kişiyi tanıyıp tanınamasının bir önemi yoktur, yeter ki onu mağdurla temas kurmak için “kullansın”. Üçüncü kişi, fail adına veya fail için mağdurla fiziken temas kurmaya çalışabileceği gibi iletişim ve haberleşme araçlarını kullanmak suretiyle de fail-mağdur temasını

---

⁵¹ Türkoğlu, 87.

⁵² Muammer Ketizmen, Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları, (Ankara: Adalet Y. 2008), 11.

sağlamaya çalışabilecektir. Üçüncü kişi ile fail arasında ısrarlı takip suçunun birlikte icra edilmesi iradesi varsa artık burada üçüncü kişi kullanımı değil, müşterek faillik söz konusu olacaktır.

Fail, kusur yeteneği olmayan bir çocuğu veya akıl hastasını bu suçu işlemek için vasıta olarak kullanmışsa dolaylı faillik söz konusu olur (m. 37/2).

2. Netice

a. Suç tehlike suçu değil, zarar suçudur; sırf hareket değil, netice suçudur. Suçun neticesi, mağdur üzerinde “*ciddi bir huzursuzluk oluşması*” ya da mağdurun “*kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duyması*”dır. Neticeye yol açan hareketler tek başına hukuka aykırı hareketler olmayabilir. Asıl olan bu davranışların ısrarla yapılmasının mağduru huzursuzluğa ya da endişeye sevk etmesidir. Suçun oluşması için mağdurda bu sonuç veya sonuçların ortaya çıkması gereklidir. Bu da ancak hareket ile netice arasındaki nedensel ilişkinin ortaya konulmasıyla belirlenebilir.

Suçta aranan netice, mağdurun failin hareketlerinden kaygı ya da endişe duyup duymadığını araştırmayı da gerektirmektedir. Bu durumda, bir bakıma objektif olarak ısrarlı takip oluşturabilecek davranışlar, sırf mağdurun bu hareketler neticesinde huzursuzluk veya endişe duymaması nedeniyle cezasız kalabilecektir.⁵³ Tehdit suçunda salt tehditte bulunmayı yeterli görerek⁵⁴ zarar tehlikesinin objektif varlığı ile yetinen⁵⁵ kanun koyucunun ısrarlı takibe gelince mağdurda ciddi huzursuzluk ya da güvenlik endişesi aramasının, hürriyete karşı suçların amaçsal, tarihsel ve sistematik temeline de ters düştüğü düşüncesindeyiz. Karşılaştırmalı hukuk da bu düşüncemizi doğrulamaktadır. Avusturya, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, İtalya ve ABD gibi pek çok ülke mevzuatında bu suç tehlike suçu olarak yer almakta, fiilin mağdurda gerçek bir korku (*actual fear*) yaratması aranmamaktadır.⁵⁶

Mağdurda oluşan huzursuzluğun ciddi boyutta olması gerekmektedir. İsrarlı takibin mağdur için büyük stres kaynağı olması, gündelik hayatın akışını etkilemesi, mağdurun psikolojisini bozması gibi sonuçları olmalıdır.

⁵³ Türkoğlu, 96.

⁵⁴ Zeki Hafizoğulları, Muharrem Özen, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (Ankara: US-A Y. 2010), 166.

⁵⁵ Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (Ankara: Seçkin Y. 2020), 406.

⁵⁶ Türkoğlu, 95.

Kanaatimizce madde metninde huzursuzluğa ciddi sıfatının eklenmesi yerinde olmamıştır. Madem hareketin tehlikeliliği ile yetinilmeyip bir de zarar sonucu aranıyor, makul bir huzursuzluk ve kaygı düzeyi suçun oluşumu için yeterli görülmeliydi. “Ciddi huzursuzluk” ölçütünün suçun uygulanma alanını daraltması yanında, bu ölçütün tespiti de ayrı bir tereddüt noktasıdır. Tereddüt şuradadır: Bu tespit hekim/adli tıp raporuyla mı olacaktır yoksa hâkimin dosya kapsamından ulaşacağı kanaatiyle mi? Bize göre mağdurun beyanı ve hâkimin genel, olağan hayat tecrübesiyle varacağı sonuç yeterli olmalıdır. Ancak süreçte uygulama farklarının ve kanunun murad etmediği işlemlerin doğması muhtemeldir.

Cidde boyutlara varmayan huzursuzlukta bir rahatsızlık hissedilse de netice gerçekleşmiş sayılmaz. Bu durumda failin suça teşebbüs ettiği kabul edilmelidir.

Suçu oluşturabilecek bir diğer netice de mağdurun kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasıdır. Burada artık “ciddi huzursuzluk” gibi sübjektif bir olgudan ziyade, güvenlik endişesine dair daha somut, ölçülebilir ve araştırılabilir bir netice söz konusudur. Kanunun güvenlik endişesi içine mağdurun yakınlarını da dâhil etmesi isabetli olmuştur. Ancak burada yakın ile kimin veya kimlerin kastedildiği belli değildir. Kanaatimizce bu bağ geniş yorumlanmalı, mağdurun kişisel olarak önem ve değer verdiği, ifadesinde öne çıkardığı kimseler de yakınlık çemberi içine dahil edilmelidir.

b. Israrlı takip mütemadi suçtur. Bilindiği üzere mütemadi suçlarda ihlal bir anda olup bitmez; zaman içinde, failin iradesi veya başka bir neden ile kesintiye uğrayıncaya kadar devam eder.⁵⁷ Diğer anlatımla unsurun gerçekleşmesi ile suçtaki hareketler bitmez, yaratılan hukuka aykırı durum devam eder.⁵⁸ Yani suç tamamlanmış ama bitmemiştir;⁵⁹ tıpkı konut dokunulmazlığını ihlal, ruhsatsız silah taşıma veya hakkı olmayan yere tecavüz suçlarında olduğu gibi. Burada kesintisiz süren unsurun netice mi yoksa hareket mi olduğu konusunda doktrinde bir oydaşma yoktur. Bize göre bazı suçlarda icrai hareketin devamlılığı (trafik güvenliğini tehlikeye sokma), bazı suçlarda neticenin devamlılığı (kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma), bazen her ikisinin de devamlılığı (örgüt suçu) ama son tahlilde ve her halükarda ihlalin devamlılığı bir suç mütemadi yapar.

⁵⁷ Hafızoğulları/Özen, Genel Hükümler, 215.

⁵⁸ Timur Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: Seçkin Y. 2020), 250.

⁵⁹ Kayıhan İcel, Ceza Hukuku Genel Hükümler (İstanbul: Beta Y. 2018), 288.

Bu konu huzur ve sükûnu bozma suçu bağlamında tartışılırken, bir görüş davranıştaki ısrarın suçu mütemadi hale getirdiğini savunurken,⁶⁰ diğer bir görüş ise tekrar edilen hareketlerin suça “itiyadi” olma vasfını kazandırdığını ileri sürmekteydi.⁶¹ Bu tartışmayı ısrarlı takip suçuna taşıdığımızda; ısrarlı davranışların huzur bozucu/endişe verici noktaya gelmesiyle birlikte doğan ihlalde bir devamlılık olduğunu görüyoruz. Çünkü suçun tarifindeki fiilin icrası süreklilik arz etmektedir.⁶² Gerek fiziken takip davranışı gerekse telefon etme, mektup gönderme, kısa mesaj iletme gibi temas kurmaya çalışma davranışı ısrar boyutuna geldikten sonra kişi hürriyetine yönelik ihlal süreklilik gösterir.

ısrarlı hareketleri itiyadi suç kuralları çerçevesinde değerlendiren görüşler ise belki suçlunun kriminolojisine uygundur ama normatif olarak doğru değildir. İtiyadi suçlu deyiminden; kasıtlı bir suçun temel şeklini ya da daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekillerini bir yıl içinde ve farklı zamanlarda ikiden fazla işleyen kişi anlaşılmalıdır (TCK m. 6/1-h). O halde kanunumuzda itiyat, harekete ilişkin değil, suça ilişkin olmalıdır. Kısacası, aynı suçun bir yıl içinde en az üç kez işlenmesi halinde itiyadi suçluluk söz konusu olacaktır.⁶³ Bu suçtaysa failin ilk telefon edişinde suç oluşmamakta, bu davranışın tekrar tekrar sergilenmesiyle itiyat değil, ısrar unsuru gerçekleşmektedir. Aksi düşüncenin izlenmesi halinde fail hakkında 58/9. madde gereğince mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanması gerekecek ve bu kabul, ilk kez ısrarlı takip suçu işleyen fail hakkında adaletsiz sonuçlara yol açacaktır.

c. Neticesi sebebiyle ağırlaşmış ısrarlı takip suçu düzenlenmemiştir.

Failin hiçbir şekilde öngörmediği ve istemediği, yasayla belirli daha ağır sonucun meydana gelmesi halinde “neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç” oluşur.⁶⁴ Kanunda bu tarz suçlarda (örn. TCK m. 87, m. 99/3-4, m. 102/5) nitelikli cezanın uygulanabilmesi için manevi unsuru düzenleyen genel kural ise TCK m. 23’tür: “*Bir fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir*

⁶⁰ Hafizoğulları/Özen, Genel Hükümler, 213; Recep Gülşen, “Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu”, Zirve Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi S. 1 (Eylül 2012): 5-20, 14; Necati Meran, Yeni Türk Ceza Kanununda Kişilere Karşı Suçlar (Ankara: Seçkin Y. 2008), 563.

⁶¹ Ekici Şahin, “Kişilerin...”, 23; Ümit Kocasakal, “Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu (TCK 123)”, Ankara Barosu Dergisi S. 2 (2015): 109-146, 134.

⁶² İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: Seçkin Y. 2014), s. 168.

⁶³ Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 693.

⁶⁴ İçel, 476.

neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde, kişinin bundan dolayı sorumlu tutulabilmesi için bu netice bakımından en azından taksirle hareket etmesi gerekir.” Böylece, daha ağır netice bakımından kusur şekli taksir olarak tespit edildiğinde, ceza o suçun taksirli hali için öngörülen cezadan daha ağır olmaktadır.⁶⁵ Örneğin, TCK m. 87/4’te öngörülen kasten yaralama sonucunda meydana gelen ölüme taksiri olan fail, taksirle öldürme suçunun cezasından daha ağır bir cezayla cezalandırılır.

Öte yandan, ısrarlı takibin neticesinde failin kastettiğinden daha ağır bir netice meydana gelirse bu neticeden özel bir “neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç” sorumluluğu doğmayacaktır. Çünkü ısrarlı takibi düzenleyen normda kastedilenden daha ağır veya başka suçlar gösterilmemiştir. TCK m. 23 ancak özel hükümler içinde netice sebebiyle ağırlaşmış suç hali ayrıca ve açıkça düzenlenmiş ise uygulanabilir.⁶⁶ Şu halde failin ısrarlı takip hareketiyle kastettiğinden daha ağır veya başka bir suç doğarsa o suçtan sorumluluk genel kurallara göre belirlenecektir. Oysa madde gerekçesinde de kabul edildiği gibi, ısrarlı takibin mağdurda korku ve endişe yaratmanın ötesinde çok daha ciddi sonuçlara yol açması her zaman mümkündür. Örneğin, ısrarlı takip edilen mağdurun akıl sağlığının bozulması ya da otomobil ile takipten kaçmak isterken trafik kazasıyla ölüm gibi neticeler ortaya çıkabilir.⁶⁷ Bu gibi sonuçlarda failin alacağı ceza, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç öngörülseydi alacağı cezadan daha az olacaktır.

B. Manevi Unsur

Israrlı takip suçunun oluşabilmesi için genel kasıt gerekli ve yeterlidir. Suç olası kasıtle da işlenebilir.

Failin ısrarlı takip fiilini hangi maksatla gerçekleştirdiğinin suçun oluşması bakımından bir önemi bulunmamaktadır. Örneğin, fail ile mağdur arasında önceden var olan duygusal veya kişisel bir ilişki, fiili hukuka uygun hâle getirmeyecektir. Dolayısıyla, failin mağdur ile daha önceden kişisel veya duygusal bir ilişkiye sahip olduğu, bu eylemleri mağduru tekrar ilişkiye ikna etmek amacıyla işlediği gerekçesiyle failde suç kastının bulunmadığı sonucuna varılamaz.

⁶⁵ Centel/Zafer/Çakmut, 399.

⁶⁶ Veli Özer Özbek, “Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar”, Ceza Hukuku Dergisi, 2/4 (Ağustos 2007): 223-246, 229.

⁶⁷ Soygüt, 2808.

Suçun işlenmesinde özel kasıt/saik aranmamasının doğru bir tercih olduğu düşüncesindeyiz. Eski eş, sevgili veya mağdurla ilişki kurmak isteyen herhangi bir kimsenin saik veya niyetine önem verilmemesi, kadına şiddetle mücadelenin etkinliğini artırma anlamına gelecektir.

C. Hukuka Aykırılık

Genel hukuka uygunluk nedenleri olan meşru savunma ve zorunluluk hali (TCK m. 25), kanun hükmü ve görevin ifası (m. 24), hakkın kullanımı (m. 26/1) ve ilgilinin rızası (m. 26/2); kanundaki tarife objektif olarak uyan fiili hukuka uygun hale getirir.⁶⁸ Bu açıdan, hukuka uygunluk nedenleri için ‘‘izin normları’’ denilebilir.⁶⁹ Israrlı takip suçunda da bu nedenler aynı etkiyi gösterebilecektir. Fakat hukuka uygunluk nedenlerinden meşru savunma ve zorunluluk haline ısrarlı takipte rastlanmasını beklemek pek gerçekçi ve olası değildir.

Kanun hükmünü yerine getirme anlamında CMK’nın 90. maddesi örnek gösterilebilir. 90. maddenin birinci fıkrasında herkese, ikinci fıkrasında kolluk görevlilerine yakalama yetkisinin esasları düzenlenmiştir. Bu düzenleme uyarınca suç işleyen bir kişiyi yakalamak amacıyla yapılacak bir ısrarlı takip hukuka uygun olacaktır.

Bir kimsenin alacağını istemek için borçluya ısrarla telefon etmesi durumunda hakkın kullanımı nedeniyle suç oluşmayacağı ifade edilmekte ise de⁷⁰ biz alacak hakkının alacaklıya borçluyu rahatsız etme hakkı vermediği kanısındayız. Yargıtay’ın yaklaşımı da görüşümüzü doğrulamaktadır.⁷¹

⁶⁸ Centel/Zafer/Çakmut, 296 vd.

⁶⁹ Meral Ekici Şahin, Ceza Hukukunda Rıza (İstanbul: On İki Levha Y. 2012), 107.

⁷⁰ Hafızoğulları/Özen, Özel Hükümler, 214.

⁷¹ “Dosyaya yansıyan olayda, şikâyetçi vekili, iki cihaz için de şikâyetçiye borç çıkarıldığını, bu borç nedeniyle sürekli şikâyetçinin arandığını ve şikâyetçiye mesaj gönderildiğini ileri sürmüştür. Borçların ne şekilde tahsil edilebileceği, icra iflas hukukunda ve borçlar hukuku kapsamında belirlenmiştir. Yasal yollara başvurulmadan önce borçlunun borcundan haberdar edilmesi amacıyla borçluya mesaj, uyarı yazısı ya da ihtar gönderilmesi veya borçlunun telefonla aranması mümkündür. Ancak bu mesaj, uyarı yazısı ya da ihtarın veya aramanın süreklilik arz etmemesi, muhatapları açısından çekilmez bir hale gelmemesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından şikâyetçinin iddia ettiği arama ve mesaj gönderme sıklığının tespiti bakımından şikâyetçiye ait telefon dökümlerinin temin edilmesi, arama veya mesaj gönderme sıklığı nazara alınarak gerektiğinde, şüpheliler tespit edilerek savunmalarının alınması ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekmektedir.” (4.CD., E: 2019/3198, K: 2019/11771) <https://intranet.uyap.gov.tr/>

Buradan hareketle, alacağı tahsil için ısrarlı takip fiilinin de hukuka uygun olmayacağı sonucuna varmak gerekir.

Israrlı takip suçunu tanımlayan normda “hukuka aykırı olarak” veya mağdurun “rızası olmaksızın” gibi bir ibareye yer verilmemiş olsa da, ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeni olmaktan önce tipik fiilin ortaya çıkmasını engeller. Çünkü bu suç zarar suçudur, mağdurun rızası varsa hareketin neticesi (huzursuzluk, endişe) gerçekleşmeyecek ve dolayısıyla suçun unsurları oluşmayacaktır. Objektif olarak var olan rıza, fiilin suç tipine uygun olmasına engel olacaktır.⁷²

Bansın mensuplarının, magazin gazetecilerinin veya “paparazzilerin” ünlü kişileri ısrarlı takibinin hakkın kullanımı olmadığı düşüncesindeyiz. Bu tarz eylemlerde özel hayatın gizliliği suçu kapsamında değerlendirme yapılabileceği gibi⁷³ mağdurda ciddi huzursuzluğa neden olunması halinde ısrarlı takip suçundan da sorumluluk doğabilecektir.

VI. SUÇA ETKİ EDEN NEDENLER

Israrlı takip suçundan verilecek cezanın artırılmasını gerektiren nitelikli haller m. 123/A’nın ikinci fıkrasında üç bent halinde yer verilmiştir. Birinci bentteki (ayrılık kararı verilen veya boşanılan eşe karşı) suçun işlenmesi ile üçüncü bentte sayılan haller, failin belli bir hukuki veya fiili bir durumda olmasını gerektirdiğinden⁷⁴ özgü suç ortaya çıkmaktadır. Kanun özel failiği suçun temel şeklinde değil de nitelikli şekilde aradığından burada “gerçek özgü suç” değil de “görünüşte özgü suç”⁷⁵ ihdas edilmiş sayılmalıdır. Bu ayırım, nitelikli hale iştirak varsa önem arz edecektir. Kanunun aradığı özelliği taşıyan fail (örneğin uzaklaştırma tedbiri verilen kişi) ile bu vasfı taşımayan başka biri suçu birlikte işlemiş ise özel fail durumundaki kişi nitelikli halden, diğer kişi suçun temel şeklinden sorumlu olacaktır.⁷⁶

Kanunda nitelikli hal kataloğu biraz daha geniş düzenlenebilirdi. Suçun silahla işlenmesi nitelikli hal olarak öngörülmemiştir. Aynı suçu daha önce işlemiş olmak da suça etki eden bir neden değildir. Yine, suçun dil, ırk,

⁷² Ekici Şahin, ...Rıza, 176.

⁷³ Behiye Eker Kazancı, “Kişilerin İzinsiz Görüntülerinin Alınmasının TCK m. 134 Çerçevesinde Korunması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 9/1 (Haziran 2007): 131-164, 135.

⁷⁴ Toroslu, 107.

⁷⁵ Tanım için bkz. Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 115.

⁷⁶ Koca/Üzülmez, 484.

milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle işlenmesi de nitelikli haller arasında değildir.

Suçta etki eden nedenler şunlardır:

- **Suçun, çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi**

İsrarlı takibin, on sekiz yaşından küçüklere karşı ya da ayrılık kararı verilen veya boşanılan eşe karşı işlenmesi suçun nitelikli halini oluşturmaktadır.

Akran ilişkisinde bu nitelikli halin uygulanıp uygulanmayacağı uygulamada tereddüt meydana getirebilir. 16-17 yaşında liseli bir gencin okulundaki diğer bir öğrenciye karşı bu suçu işlemesi halinde bu nitelikli halin uygulanması ceza adaletine uygun görünmemektedir. Ancak bu konuda kanunda kısıtlayıcı bir düzenleme de yoktur.

Mağdurun yaşının tespitinde ısrarlı davranışın kesildiği veya ısrarı oluşturan son davranışın yapıldığı gün dikkate alınmalıdır.

Eş ile ilgili nitelikli hal, aslında mağdurla fail arasındaki ilişkiyi merkeze almaktadır. O halde burada eski ilişkiye dayanan takip eylemlerinin bütünüyle yer alması gerekirdi. Failin tehlikeliliği ve şiddet riskinin yüksek olması noktasında eski sevgili şiddeti ya da eski nişanlı şiddeti, eski eş şiddetinden geride değildir. İtalyan Ceza Kanunu'nda bu mesele '*filin hakkında ayrılık kararı verilmiş veya boşanmış olan eş ya da mağdurla önceden duygusal ilişkisi olan kişi tarafından işlenmesi*' şeklinde bir düzenlemeyle çözülmüştür.⁷⁷

- **Suçun, mağdurun okulunu, işyerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması**

Burada sonuç bakımından bir nitelikli hal söz konusudur. Bu nitelikli halin temelinde mağdurun günlük hayatın alışılmış ve olağan gereklerini yerine getirmede ciddi bir şekilde zorluk çekmesi bulunmaktadır. Bir başkası yüzünden hayatını değiştirmek zorunda kalan mağdurun uğradığı haksızlık elbette daha büyüktür. Ne var ki bu düzenleme başka bazı ciddi sonuçları kuşatmamaktadır. Örneğin, çok önemli bir iş randevusunu/mülakatını kaçırmak ile iş değiştirmek arasında bir fark yoktur, ama Kanundaki ifade

⁷⁷ Eker Kazancı, 2807.

bunu karşılamamaktadır. Yine, ısrarlı takip mağduru bir gencin korkudan üniversite sınavına gidememesi de kişi hayatında çok ciddi bir tahribattır. Bu gibi durumlarda suçun temel şeklinden verilecek cezada alt sınırdan uzaklaşmaktan başka çare bulunmamaktadır.

- **Suçun, hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi**

Uzaklaştırma ve konuta, okula veya işyerine yaklaşmama, 6284 sayılı Kanunun 5/1, b ve c maddeleri gereğince hâkim tarafından verilen önleyici tedbir kararlarıdır. Bu tedbire rağmen ısrarlı takip suçunun işlenmesi nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. 6284 sayılı Kanun gereğince verilen tedbir kararlarının yüzbinlerle ifade edildiği ülkemizde,⁷⁸ ısrarlı takip suçunun en yaygın şeklinin bu bentte ifade edilen hal olacağını düşünüyoruz.

Burada 6284 sayılı Kanunun 5. maddesindeki diğer tedbirlerin düşünülmemesi bir eksikliklerdir. Örneğin “*korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemek*” tedbiri uygulanan kişi, ısrarlı bir şekilde temas kurmaya çalışmak suretiyle ısrarlı takip suçunu işlediğinde tehlikeliliğini ortaya koymuş bulunmaktadır. Uzaklaştırma tedbiri verilen fail tarafından işlendiğinde niçin nitelikli hal oluyorsa, bu gibi eylemler de aynı nedenle nitelikli hal olarak düzenlenebilirdi.

VII. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

A. Teşebbüs

Suçun teşebbüs aşamasında kalması mümkündür. Diğer deyişle, failin fiziki takibe ya da iletişim araçları/üçüncü kişi vasıtasıyla temas kurmak için çalışmaya başlamasına rağmen neticenin elinde olmayan nedenlerle meydana gelmemesi söz konusu olabilir. Yine, fail hareketlerini tamamlamış ancak mağdur bundan hiç etkilenmemiş olabilir. Bütün bunlar eylemin teşebbüs aşamasında kalması sonucunu doğurur. Çünkü Kanun, huzur ve sükunu bozma suçundan farklı olarak bu suçun tamamlanması için mağdurda huzursuzluk veya endişe doğmasını aramaktadır. Yani ısrarlı takip hareketlerinin yapılmış olması suçun tamamlanması için yeterli değildir.

⁷⁸ Adalet Bakanlığı istatistiklerine göre son 5 yılda 1.5 milyonun üzerinde tedbir kararı verilmiştir. Adalet Bakanlığı Adli İstatistikler (Ankara: 2021), 207.

B. İştirak

Bu suç genellikle tek kişi tarafından işlenir. Ancak, suçun iştirak halinde işlenmesinin önünde bir engel yoktur. Birlikte suç işleme kararı çerçevesinde bu suçu işleyenler, yani fiil üzerinde müştereken hâkimiyet kuranlar müşterek fail olarak sorumlu tutulmalıdır.⁷⁹ Örneğin, mağduru birlikte takip edenler müşterek faildir. Birlikte suç işlemek kararı çerçevesinde bir gün biri, öbür gün diğeri mesaj atmak suretiyle mağduru huzursuz edenler de müşterek faildir. Öte yandan, faile takip edeceği adresi bulan, mağdurun telefon numarası iş yeri bilgilerini vs. temin eden kişi ise “yardım eden” olarak sorumlu olur (TCK m. 39). Aralarında iştirak iradesi bulunmayan birden fazla kişinin aynı mağduru ısrarlı takip etmesi ise ayrı ayrı sorumluluklara yol açacaktır.

Faille mağdur arasındaki kişisel ilişkiden kaynaklanan cezayı artıran neden (m. 123/A/2, a) sadece kendisinde bu neden bulunan suç ortağı açısından sonuç doğuracaktır.⁸⁰ Nitelikli hale doğrudan doğruya iştirak edenlerin sorumluluğu için ise yukarıda “suça etki eden nedenler” başlığı altındaki değerlendirmelerimizin yeterli olacağı kanısındayız.

C. İçtima

1. Zincirleme Suç

TCK'nın 43/1. maddesi gereğince; bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir.

İsrarlı takipte davranışın birden fazla gerçekleşmesi söz konusudur. Diğer anlatımla, suçun niteliği ısrarı gerektirdiğinden, ısrarla tekrarlanan davranışlar zincirleme suça değil, bir bütün olarak tek suça vücut verecektir. Tekrarlanan davranışların farklılık göstermesi durumunda da, örneğin bir süre telefonla sonra bir süre mail atarak suçun işlenmesi halinde yine tek suç vardır.⁸¹ İsrarlı davranışların teselsül anlamına gelmeyeceği konusunda huzur

⁷⁹ Koca/Üzülmez, 452.

⁸⁰ Bahri Öztürk/Mustafa Ruhan Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku (Ankara: Seçkin Y. 2020), s. 438. Bu konuda ayrıca bkz. Meral Ekici Şahin, “İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Suça Etki Eden Nedenlerin Şeriklere Sirayeti”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 64/3 (2015): 637-686, 646.

⁸¹ İtişgen, 124. Aynı doğrultuda; “*Sanığın, farklı zamanlarda ve birden çok kez telefon etme, mesaj gönderme ve evin önüne not bırakma şeklinde gerçekleştirdiği suça konu eylemlerinde, TCK'nın 123. maddesinde düzenlenen kişilerin huzur ve sükununu bozma*

ve sükûnu bozma suçundaki ısrara ilişkin daha önceki uygulamaların⁸² geçerliliğini koruyacağı düşüncesindeyiz.

Sıklıkla ve ısrarla gerçekleştirilen davranışların tümü 123/A'yı bir kez ihlal etme anlamına geleceğinden, bu suçun aynı kişiye birden fazla kez işlenmesi ve zincirleme suç uygulanması çok olası değildir, ancak imkânsız da değildir. Örneğin mağdur bir hafta takip edildikten sonra şikâyetçi olmuşsa, soruşturma devam ederken failin yeniden harekete geçmesi halinde zincirleme suçun ortaya çıkması mümkündür.⁸³ Bu durumda açılan soruşturmanın birleştirilmesi ve zincirleme suçtan ceza istenmesi gerekmektedir. Ancak araya uzun zaman girdikten sonra bu suçun yeniden işlenmesi halinde suç işleme kararının yenilendiği düşünülmeli, zincirleme suç uygulanmamalıdır. Yine, ısrarlı takip fiili kesinleşen bir mahkûmiyet kararından sonra tekrar icra edilirse yeni bir suç söz konusu olacaktır.⁸⁴

Israrlı takip suçu, TCK m. 43/2 anlamında tek bir hareketle birden çok kişiye karşı da işlenebilir.⁸⁵ Ancak bunun için, tek hareketten birden çok kişinin etkileneceğinin fail tarafından bilinmesi gerekir.⁸⁶

---

suçunun "ısrar" ögesinin oluşması karşısında, zincirleme suç hükümlerinin uygulanma koşullarının bulunmadığı gözetilmeden, aynı Kanunun 43/1. maddesinin tatbiki suretiyle fazla ceza belirlenmesi..." (4. CD. E: 2018/7076, K: 2021/18701, 10.06.2021) <https://intranet.uyap.gov.tr/>

⁸² Örneğin, "Sanığın, müştekiye yönelik farklı zamanlarda gerçekleştirdiği, telefona mesaj gönderme şeklindeki suça konu eylemlerinin, TCK'nın 123. maddesinde düzenlenen kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunun "ısrar" ögesini oluşturması karşısında, zincirleme suç hükümlerinin uygulanma koşullarının bulunmadığı gözetilmeden, aynı Kanun'un 43/1. maddesinin uygulanması..." (4. CD, E: 2020/22848, K: 2022/6156, 01.03.2022). <https://intranet.uyap.gov.tr/>

⁸³ Ekici Şahin, "Kişilerin...", 45.

⁸⁴ Ekici Şahin, "Kişilerin...", 45; Gülşen, 16.

⁸⁵ Yargıtay'ın TCK m. 123 kapsamında vardığı bu sonuç, ısrarlı takip suçu bakımından da kabul edilebilir özelliktedir: "Sanığın, gece vakti katılanlar ve şikâyetçinin birlikte yaşadıkları eve giderek onları rahatsız ettiğinin ve katılan Hale Yıldız'ı tehdit ettiğinin kabul edilmesi, yine katılan Hale Yıldız ile şikâyetçi Azime Yıldız'a farklı günlerde birden fazla tehdit içeren mesaj gönderdiğinin tespit edilmesi karşısında, sanık hakkında hükmedilen cezalarda, kişilerin huzur ve sükununu bozma suçu açısından TCK'nın 43/2. maddesi delaletiyle aynı Kanun maddesinin 1. fıkrası, tehdit suçu açısından ise anılan Kanun'un 43/1. maddesine göre artırım yapılması gerektiğinin gözetilmemesi..." (4. CD. E: 2019/2009 K: 2021/25261, 25.10.2021) <https://intranet.uyap.gov.tr/>

⁸⁶ Özen/Köksal, 507.

2. Fikri İçtima

TCK'nın 44. maddesi gereğince işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına neden olan kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır. Burada önemli olan “bir fiil” tabirinden neyin anlaşılması gerektiğidir. Fiil, dış dünyadaki değişiklik olduğuna göre fikri içtimanın bulunabilmesi için, her şeyden önce netice tek olmalı⁸⁷ ve bu tek neticeye bağlanan farklı ihlaller (suçlar) aynı anda doğmalıdır.⁸⁸

Bu açıklamalar ışığında ısrarlı takip suçuna bakıldığında, hareketten ayrı bir neticesi olduğu için suçu oluşturan fiilin aynı anda başka bir suça da vücut verebileceği düşünülebilir. Ne var ki bu suçu oluşturan seçimlik hareketlerin mütemadi özelliği bu olasılığı zayıflatmaktadır. Unutmamak gerekir ki, mütemadi suçlarla ani suçlar arasında icra hareketlerinin çakışmasından, yani fikri birleşmeden söz etmek mümkün değildir.⁸⁹ Mütemadi bir suç yine kendisi gibi başka bir mütemadi suçla örtüşebilecektir. Bu da zor bir ihtimaldir. Yalnızca başka birini aynı anda hem fiziki takip edip hem de hürriyetinden yoksun kılmak gibi sıra dışı hallerde fikri birleşme oluşabilir.

Suçun ısrarla temas kurmaya çalışmak şeklindeki hareketinden fikri içtima doğması da teorik olarak mümkün ama pratikte pek olası değildir. İsrarla temas kurmaya çalışmak bir davranışlar bütünü olduğuna göre, o bütünü oluşturan parçalarda başka başka suçlar varsa da fikri birleşme söz konusu olmaz çünkü icra hareketlerinde tam çakışma, örtüşme değil, kesişme söz konusudur; farklı fiiller vardır. Örneğin mağdurla ısrarla iletişime geçmek isteyen failin bir mesajı cinsel taciz içeriyorsa tacizden, diğer bir mesajı hakaret içeriyorsa hakarettten, başka bir mesajı tehdit içeriyorsa tehditten ayrı ayrı sorumluluklar doğar. Ve bunların hepsi bir bütün olarak ısrarlı takip suçundan ayrı bir sorumluluğa daha yol açar. Failin bütün mesajlarında aynı suç varsa, mesela fail ısrarlı bir şekilde hakaret ederek temas kurmaya çalışıyorsa yine aynı görüşteyiz; tek fiil yoktur, zincirleme hakaret suçu ve bir ısrarlı takip suçu oluşacaktır.⁹⁰

⁸⁷ İçel, s. 580; Hafizoğulları/Özen, Genel Hükümler, 380; Centel/Zafer/Çakmut, 520; Sulhi Dönmezer, Sahir Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku C. II (İstanbul: Der Y. 2019), 684.

⁸⁸ İçel, 584.

⁸⁹ İçel, 585.

⁹⁰ Aksi görüş; Özbek/Doğan/Bacaksız, 490. Yazarlar, kişilerin huzur ve sükununu bozma suçu bakımından yaptıkları değerlendirmede, bir kişiye çok sayıda hakaret içerikli mesaj gönderilmesiyle oluşan iki ayrı suç arasında fikri içtima ilişkisi olduğu kanısındadırlar. İsrarlı takip suçu bakımından da aynı sonuca varacaklarını düşünüyoruz.

3. Asli Norm-Tali Norm

Hareketin bir normla beraber zorunlu olarak diğer bir normu da ihlal etmiş olması halinde ortaya çıkan “asli-tali norm” ilişkisi, yardımcı normun sonradanlığı ilkesiyle çözümlenir.⁹¹ Bazen tali/yardımcı norm olduğunu normun kendisi ifade eder. Örneğin TCK m. 257’de düzenlenen görevi kötüye kullanma suçu “*Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında*” diyerek kendisinin tali norm olduğunu baştan söylemektedir.⁹² Bazen de kanundaki düzenlemeden bir normun tali olduğu örtülü olarak anlaşılır.⁹³ Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu böyledir.⁹⁴

Israrlı takip suçu ise genel ve tamamlayıcı bir suç olmayıp, unsurları oluşmuş ise başlı başına sorumluluk doğurmaya yetecektir. Madde gerekçesinde bu durum, “*Israrlı takip suçu, 123 üncü maddede yer alan suçun özel bir şeklini oluşturmaktadır. Böylelikle, bu suçun oluştuğu durumlarda 123 üncü madde uyarınca işlem yapılamayacaktır.*” şeklinde ifade edilmiştir.

⁹¹ Hakan Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: Seçkin Y. 2007), 441.

⁹² Demirbaş, 553.

⁹³ Demirbaş, 553.

⁹⁴ “TCK’nın 123. maddesinde düzenlenen kişilerin huzur ve sükununu bozma suçu genel ve tamamlayıcı nitelikte bir suç olup, bu suçun oluşması için eylemin Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanmamış olması gerekmektedir. (...) Sanığın, gönderdiği mesajlarla katılan Hülya Keçeci’ye hakaret ettiği kabul edilmesi ve bu suçtan hüküm kurulurken zincirleme suç hükümlerinin uygulanmış olması karşısında, sanığın hangi eylemlerinin TCK’nın 123. maddesinde düzenlenen genel ve tamamlayıcı nitelikte olan kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunu oluşturduğu sanığın kastının ne şekilde sırf huzur ve sükunu bozma saiki olarak kabul edildiği yöntemince açıklanmadan, yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde hüküm kurulması...” (4. CD, E: 2020/8881 K:2020/16640, 17.11.2020) Bu yaklaşımın ceza adaleti bakımından hakkaniyetli sonuçlar doğurmadığı, fiilin tekliği kıstasına da aykırı olduğu hakkında bkz. Bahar Topsakal, “Kişilerin Huzur Ve Sükununu Bozma Suçu Bakımından Gerçek İçtima Ve Fikri İçtima Kurallarının Değerlendirilmesi”, TBB Dergisi S. 157 (Kasım 2021), 187-207. Öte yandan, aynı dairenin farklı bir yaklaşım benimsediği kararları da bulunmaktadır: “Sanığın, katılanın kullandığı telefona yüzlerce mesaj göndermesi, el konulan telefonunda çok sayıda porno içerikli resim ve videoların yer alması, soruşturma aşamasında dinlenen diğer mağdurlara da şantaj, hakaret ve cinsel taciz içeren mesajlar gönderdiğinin anlaşılması, katılanın aşamalarda değişmeyen birbirini doğrulayan ve oluşa uygun beyanları ve diğer katılan Necmi’nin, aşamalarda; sanığın kendisini arayarak Nurcan’ın resimlerini yayınlayacağını söyleyip para istediğini beyan etmesi karşısında, sanığın eylemleriyle, katılana yönelik kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunun yanında, cinsel taciz ve şantaj suçlarını da işlediğinin anlaşılması ve bu suçlardan da sanığın mahkumiyetine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, sanığın katılana yönelik bütün eylemlerinin, kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunu oluşturduğu kabul edilerek, yalnızca kişilerin huzur ve sükununu bozma suçundan mahkumiyet hükmü kurulması,” (4. CD, E: 2019/4748, K: 2020/21587, 24.12.2020) <https://intranet.uyap.gov.tr/>

Israrlı takip ile huzur ve sükûn bozma suçu arasında asli-tali norm ilişkisi varken, ısrarlı takip ile başka bir suç arasında ise asli-asli bir ilişki olacak, gerçek içtima uygulanacaktır. Örneğin yukarıda fikri içtima bahsinde belirttiğimiz üzere, ısrarla atılan ve huzur bozan/endişe veren mesajların içeriğinde hakaret varsa ısrarlı takibin yanı sıra şikâyet halinde fail hakaret suçundan da cezalandırılabilir.

VIII. MUHAKEME USULÜ VE YAPTIRIM

Suçun hem temel şeklinin hem de nitelikli hallerinin takibi şikâyete bağlıdır.⁹⁵ Dava zamanaşımı süresini geçmemek koşuluyla, mağdurun fiili ve failin kim olduğunu bildiği veya öğrendiği günden itibaren 6 ay içinde şikâyetçi olması gerekir. (TCK m. 73/2). Mütemadi suç olduğu için fiil sürdüğü müddetçe ve en geç temadinin kesildiği tarihten itibaren 6 ay içinde şikâyet şartı gerçekleşmiş olmalıdır.⁹⁶

Israrlı takip suçu uzlaştırma kapsamı dışında tutulmuştur (CMK m. 253/3). Dolayısıyla muhakeme şikâyetle başlayabilir ise de uzlaştırmayla sonuçlandırılmaz. Bununla birlikte, Cumhuriyet savcısı tarafından kamu davasının açılmasının ertelenmesi mümkündür (CMK m. 171).

Suç tarihi fiziki takibin sona erdiği veya kesildiği tarih, temas kurmaya çalışmakta da son davranışın yapıldığı tarihtir. 8 yıllık dava zamanaşımı süresi buna göre hesaplanmalıdır (TCK m. 66/6).

Kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği yer mahkemesi yetkilidir (CMK m. 12/2). Buna göre, fiziki takibin bittiği veya temas kurmak için son davranışın yapıldığı yer asliye ceza mahkemesi davaya bakmaya yetkili olacaktır.

Asliye ceza mahkemesince, suçun temel şeklinden sunulan iddianamenin kabulünden sonra basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verilebilir (CMK m. 251/1).

Israrlı takip mağduru, soruşturma ya da kovuşturma evresinde vekili bulunmaması halinde baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme hakkına sahiptir (CMK m. 234). Davaya katıldığında da mağdurun aynı hakkı bulunmaktadır (CMK m. 239/1).

⁹⁵ Nitelikli hallerde de şikâyet şartının aranmasının bu suçla etkin mücadele etme politikası ile tezat teşkil ettiği kanısındayız.

⁹⁶ Feridun Yenisey, Ayşe Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku (Ankara: Seçkin Y. 2020), 590.

Mağdurun desteklenmesi ve ruhsal açıdan daha fazla örselenmemesi için ifadesinin adli görüşme odası olan adliyelerde bu odalarda, yoksa özel ortam sağlanarak alınmasının daha isabetli olacağı düşüncesindeyiz (CMK m. 236/3-4).⁹⁷

Suçun temel şekli, altı aydan iki yıla kadar, nitelikli halleri ise bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Seçimlik ceza söz konusu değildir.

Suçun temel şeklinden tutuklama olmaz (CMK m. 100/4). Temel şekilden verilecek ceza hükmün açıklanmasının geri bırakılması (CMK m. 231/5) ve erteleme (TCK m. 51/1) kapsamındadır. Bir yıl veya daha az süreli hapis cezası verilmesi halinde bu ceza seçenek yaptırıma çevrilebilir (TCK m. 50/1).

Israrlı takip, hükmün istinafta kesinleştiği suçlardandır (CMK m. 286/2).

SONUÇ

Israrlı takip fiillerinin müstakil bir düzenlemeyle ceza kanunumuza dahil olması memnuniyet vericidir. Böylece kadına yönelik şiddetle mücadelede yönelik normlardan bir yenisi hukuk sistemimize kazandırılmıştır. Gerçekten, bu suç herkes tarafından işlenebilir ise de, yaygın olarak “erkek şiddetinin” bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır.

Söz konusu düzenlemeyle bu alandaki ihtiyacın tamamen karşılandığını söyleyebilmek ise güçtür. Elbette fiilin tabiatı gereği ısrarlı takip suçunu belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerinden sapmadan düzenlemek kolay bir iş değildir. Kanun koyucunun bu güçlüğü farkında olduğu, madde gerekçesinden ve maddede aranan sınırlı seçimlik hareketlerden anlaşılmalıdır. Bu gerçeğe rağmen, şiddetle mücadele araçlarından biri olmak iddiasındaki normun kanunilik ilkesini aşındırmadan da uygulanma kabiliyeti artırılabilirdi. Bu anlamda, siber takip, dijital izleme, insansız hava aracı (*drone*) takibi gibi fiziki/bizzat yapılamayan takiplerin suç kapsamına alınmaması akla ilk gelen eksiklerdir.

Mağdurda “ciddi huzursuzluk/güvenlik endişesi” aranması suretiyle suçun tehlike suçu yerine zarar suçu olarak düzenlenmesi, ısrarlı takibin uygulanma alanını daraltabilecek bir diğer durumdur. Üstelik davranışın mağdurda yarattığı huzursuzluğun boyutlarını saptamak da uygulamada sorun

⁹⁷ Bkz. Adalet Bakanlığı'nın 01.04.2021 tarih 176 numaralı “Adli Görüşme Odaları” genelgesi.

teşkil edebilecek bir güçlük taşımaktadır. Çünkü bu saptamanın, çözümü uzmanlık gerektiren bir işlem mi yoksa hâkimin takdirinde olan bir husus mu olduğu tartışmaya açıktır. Biz ikinci ihtimalden yanayız ama uygulamada birlik olup olmayacağı konusunda tereddütlerimiz bulunmaktadır.

Israrlı takip, daha ciddi suçların başlangıç noktasını oluşturabilmektedir. Bu nedenle neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç düzenlemelerine karşılaştırmalı hukukta yer verilmiştir. Türk hukukunda ise bu husus genel hükümlere bırakılmış durumdadır. Bu suçun daha ağır neticelere neden olması halinde, yeni neticeye ilişkin kusurluluğa göre sorumluluk belirlenecektir. Bu sorumluluğa daha ağır bir ceza öngören düzenleme yoluna gidilmemiştir.

Suçun hem temel şeklinin hem de nitelikli hallerinin takibi şikâyete bağlıdır. Nitelikli hallerin resen takip edilmesinin tercih edilmemesini, normun arka planındaki hukuk politikasına tezat buluyoruz. Yine, cezayı ağırlaştırıcı nedenin eski sevgiliye, eski nişanlıya uygulanmaması da aynı çelişkiyi taşımaktadır.

Suç tarihi, şikâyet süresi, zamanaşımı, yetkili mahkeme gibi konularda suçun mütemadi karakteri göz önünde bulundurulmalıdır. Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da, normun “asli norm” olmasıdır. Yani genel ve tamamlayıcı olmayan bu düzenleme, diğer suçların yanında başlı başına sorumluluk doğurmaya yetecektir.

KAYNAKÇA

- Başar**, Demet. Stalking As A New Form Of Violence: Its Relationship With Ambivalent Sexism, Honor Endorsement And Gender-Based Violence Attitudes. Ankara: ODTÜ Sos. Bil. Ens. Y. Lisans Tezi, 2019.
- Centel**, Nur, **Zafer** Hamide, **Çakmut** Özlem. Türk Ceza Hukukuna Giriş. İstanbul: Beta Y., 2020.
- De Smet**, Olivia. Unwanted Pursuit Behavior After Breakup. Gent: Universiteit Gent, PhD Thesis, 2013.
- Demirbaş**, Timur. Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: Seçkin Y., 2020.
- Doğan**, Recep. “Kadına Yönelik Şiddetin Bir Türü Olarak Israrlı Takip (Stalking) Kavramı ve Suçu”. Ankara Barosu Dergisi, 2014/2.
- Dönmezer**, Sulhi, **Erman**, Sahir. Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku C. II. İstanbul: Der Y., 2019.
- Eker Kazancı**, Behiye. “Kişilerin İzinsiz Görüntülerinin Alınmasının TCK m.134 Çerçevesinde Korunması”. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi S. 9, Haziran 2007.
- Ekici Şahin**, Meral. Ceza Hukukunda Rıza. İstanbul: On İki Levha Y., 2012.
- Ekici Şahin**, Meral. “Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu (TCK m.123)”. Ceza Hukuku Dergisi, 8/23, Aralık 2013.
- Ekici Şahin**, Meral. “İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Suça Etki Eden Nedenlerin Şeriklere Sirayeti”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 64/3, 2015.
- Erem**, Faruk. Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku C. III. Ankara: Seçkin Y., 1985.
- Gülşen**, Recep. “Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu”. Zirve Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 1, Eylül 2012.
- Hafizoğulları**, Zeki, **Güngör** Devrim. “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”. TBB Dergisi, S. 69, Mart 2007.
- Hafizoğulları**, Zeki, **Özen** Muharrem. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: US-A Y., 2012.
- Hafizoğulları**, Zeki, **Özen** Muharrem. Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. Ankara: US-A Y., 2010.
- Hakeri**, Hakan. Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: Seçkin Y., 2007.
- Havutcu**, Ayşe. “Devletin Kadına Yönelik Şiddeti Önleme Görevi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Opuz-Türkiye Kararı”. Fasikül Hukuk Dergisi, 6/60, Kasım 2014.

- İçel**, Kayıhan. Ceza Hukuku Genel Hükümler. İstanbul: Beta Y., 2018.
- İtişgen**, Rezzan. “Kişilerin Huzur Ve Sükûnunu Bozma Suçu”. Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9/113, Ocak-Şubat 2014.
- Ketizmen**, Muammer. Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları. Ankara: Adalet Y., 2008.
- Koca**, Mahmut, **Üzülmez** İlhan. Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. Ankara: Adalet Y., 2020.
- Koca**, Mahmut, **Üzülmez** İlhan. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: Seçkin Y., 2021.
- Kocasakal**, Ümit. “Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu (TCK 123)”. Ankara Barosu Dergisi, 2015/2.
- Meran**, Necati. Yeni Türk Ceza Kanununda Kişilere Karşı Suçlar (Madde 81-124), Ankara: Seçkin Y., 2008.
- Okuyucu Ergün**, Güneş. Kadına Yönelik Şiddet Bağlamında Kötü Muamele Suçu. Toplumsal Cinsiyet ve Hukuk C. II, Ankara: On İki Levha Y., 2021.
- Özbek**, Veli Özer. “Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar”. Ceza Hukuku Dergisi, 2/4, Ağustos 2007.
- Özbek**, Veli Özer, **Doğan**, Koray, **Bacaksız**, Pınar. Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. Ankara: Seçkin Y., 2020.
- Özen**, Muharrem, **Köksal** Atacan. “Kişilerin Huzur Ve Sükûnunu Bozma Suçu”. AÜHFD, 68/2, 2019.
- Özgenç**, İzzet. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: Seçkin Y., 2014.
- Özkan**, Gizem. “Kadına Yönelik Şiddet-Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme”. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 7/1, Haziran 2017.
- Öztürk**, Bahri, **Erdem**, Mustafa Ruhan. Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku. Ankara: Seçkin Y., 2020.
- Soygüt**, M. Buket. “Kadına Yönelik Erkek Şiddetinin Önlenmesi Bağlamında Stalking (Israrlı Takip) ve Cezasızlık Sorunu”. Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 5/1, Nisan-Mayıs 2020.
- Taner**, Fahri Gökçen. “Israrlı Takip Davranışları Neden Bağımsız Bir Suç Haline Getirilmelidir?”. 7. Uluslararası Asos Congress Hukuk Sempozyumu Özet Kitabı. Elazığ: Asos Y., 2021.
- Topsakal**, Bahar. “Kişilerin Huzur Ve Sükununu Bozma Suçu Bakımından Gerçek İçtima Ve Fikri İçtima Kurallarının Değerlendirilmesi”. TBB Dergisi, S. 157, Kasım 2021.

Toroslu, Nevzat. Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu. Ankara: Savaş Y., Tıpkı Basım 2019.

Toroslu, Nevzat, **Toroslu** Haluk. Ceza Hukuku Genel Kısım. Ankara: Savaş Y., 2020.

Türkmen, Ahmet. “Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak Israrlı Takip ve Taciz (Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”. DEÜHFD 11, Nisan 2010.

Türkoğlu, Selin. Ceza Hukuku Açısından Israrlı Takip. İstanbul: On İki Levha Y., 2020.

Uyumaz, Alper, **Akdağ** İdris. “Türk Özel Hukukunda Şiddet Ve Israrlı Takip Kavramı İle Israrlı Takip Mağdurunun Korunması”. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi XIX/ 2, Nisan 2015.

Van der Aa, Susan. “International (Cyber) Stalking: Impediments to Investigation and Prosecution”. Studies in Global Justice, No. 8, 2011.

Van Der Aa, Susan. “New Trends in the Criminalization of Stalking in the EU Member States”. European Journal on Criminal Policy and Research, vol. 24, 2018.

Yalçın, Türkân. Türk Ceza Hukukunda Kadın. Ankara: Savaş Y.2019.

Yenerer Çakmut, Özlem. Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma ve Gürültüye Neden Olma Suçları. İstanbul: Beta Y., 2014.

Yenisey, Feridun, **Nuhoğlu**, Ayşe. Ceza Muhakemesi Hukuku. Ankara: Seçkin Y., 2020.

İnternet Siteleri:

KADEM 2014 “Kadına Yönelik Şiddet Ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde İstanbul Sözleşmesi” Çalıştay Raporu:

<https://kadem.org.tr/istanbul-sozlesmesi-calistayi-30-09-2014/>

GREVIO 2018 Türkiye Değerlendirme Raporu:

<https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2018/11/13/grevio-rapor-turkce.pdf>

Cinsiyet Eşitliği Avrupa Enstitüsü 2014 Raporu:

http://eige.europa.eu/sites/default/files/MH0113492ENN_PDF.Web_.pdf

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması:

<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/23338/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

ABD Israrlı Takip Model Kanunu Raporu:

<https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/model-stalking-code-revisited-responding-new-realities->

İstanbul Sözleşmesi: <https://rm.coe.int/1680462545>

İnsan Hakları Eylem Planı:

<https://insanhaklarieylemplani.adalet.gov.tr/resimler/eylemplani.pdf>

Yargıtay Kararları: <https://intranet.uyap.gov.tr/>

Madde Gereçesi: <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-4006.pdf>

<https://www.ntv.com.tr/turkiye/kadinlardan-gelen-acil-cagrilarin-yuzde-20si-israrli-takipten,20EDTbu4DkCCFkUZhjJ55w>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Stalking#Definitions>

https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/stalk_2

<https://sozluk.gov.tr/>